Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

9.12.2025

Syyhytartuntojen leviämisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa

Syyhy ja sen tarttuminen

Syyhy on syyhypunkin aiheuttama kutiseva ihotauti. Syyhypunkki on 0.3–0.5 mm pitkä loinen. Syyhyä levittää hedelmöitynyt syyhypunkkinaaras, joka kaivaa ihon pintakerrokseen käytäviä, joihin se munii. Syyhypunkin elinaika on 4–8 viikkoa. Aikuinen syyhypunkki säilyy hengissä ihon ulkopuolella 1–3 vrk, epäkypsä punkki jopa viikon. Syyhypunkki ei levitä mukanaan mitään muita infektioita henkilöstä toiseen. Syyhytartunta ei johdu huonosta hygieniasta.

Syyhypunkki tarttuu yleensä pitkäkestoisessa ja toistuvassa ihokontaktissa tartunnan saaneen oireisen ihmisen kanssa. Tartuntaan tarvitaan esim. sylissä pitäminen ja toistuva halailu, lähekkäin sohvalla oleilu, lasten lähileikit, lähihoitotoimenpiteet sekä samoissa vuodevaatteissa nukkuminen.

Vain poikkeustapauksissa syyhy leviää kätellessä tai muussa lyhytaikaisessa ihokontaktissa. Tartuttavuus lisääntyy punkkimäärän lisääntymisen myötä. Mikäli tautia ei hoideta, punkkien määrä lisääntyy.

Oireet

Syyhyn oireet kehittyvät hitaasti, noin 3–6 viikon kuluttua tartunnasta punkkien lisääntyessä iholla. Ihon voimakas kutina, etenkin iltaisin ja öisin tai kuuman suihkun jälkeen, johtuu punkin kaivautumisesta ihoon, sen eritteiden ihoärsytyksestä sekä elimistön reaktioista. Tyypillisesti oireisia iho- ja taivealueita ovat sormien välit, ranteet, niska, rinta, lapaluiden alue, pakarat, nivusseutu ja sukupuolielimet. Lapsilla syyhypunkki voi olla kasvoissa, kaulassa, päänahassa, kämmenissä ja jalkapohjissa.

Tavallisimpia oireita ovat ihottuma, pienet vesirakkulat, näppylät ja raapimajäljet sekä 5–10 mm pituiset, rihmamaiset käytävät. Oireena voi myös olla raapimisen mahdollisesti aiheuttama tulehdus iholla. Käytäviä saattaa löytyä käsien pesun ja desinfioinnin vuoksi vain jalkateristä tai vartalolta. Tartunnan alkuvaiheessa käytäviä ei välttämättä näy lainkaan. Uusinta-tartunnassa kutina voi alkaa huomattavasti aiemmin, jopa jo 1–3 päivän jälkeen, koska tartunnan saaneen elimistö on jo valmiiksi herkistynyt punkille.

Lähde: Terveyskirjasto

Syyhytartunnan leviämisen ehkäisy päiväkodissa

Päiväkodissa olevan lapsen tai työntekijän syyhyä epäiltäessä tulee hakeutua terveydenhuollon ammattilaisen arvioon. Iho on nähtävä ja tarkasteltava syyhyn diagnosoimiseksi. Diagnoosin tekeminen ei ole aina helppoa, koska kutina ja raapiminen voi johtua myös esim. atooppisesta ihosta. Märkärupi ja ihoekseema aiheuttavat myös ihomuutoksia. Lasta, jolla epäillään syyhyä, mutta ei ole vielä hoidettu, ei tule viedä päiväkotiin. Myöskään hoitamaton ja oireinen työntekijä ei voi tulla työhön.

Perheen tulee ilmoittaa päiväkotiin lapsen syyhytartunnasta. On tärkeää ilmoittaa tartunnasta myös muille lähikontaktissa olleille henkilöille ja läheisten kavereiden perheille, koska syyhy voi levitä pienten lasten kesken. Tartuntaa ei kannata hävetä tai piilotella, sillä syyhysairaus ei liity huonompaan hygieniaan, vaan se voi tulla kenelle hyvänsä. Avoimuus auttaa torjumaan jatkotartuntoja.

Onnistuneen syyhyn hoidon kulmakiviä ovat syyhyyn sairastuneen perheenjäsenten ja muiden altistuneiden lähikontaktien lääkehoito kahdesti 7-14 vrk:n välein. Molemmilla kerroilla toteutetaan myös samanaikaisesti siivous. Sekä oireilevat että oireettomat hoidetaan samalla tavalla. Jos joku hoidon osa-alue ei toteudu, on uusintatartunnan riski suuri.

Toimet päiväkodin saatua tiedon syyhytartunnasta lapsella

- Sairastuneen lapsen vaatteet ja omat lelut pakataan suojakäsinein pussiin kotiin huollettavaksi
- Lapsen lakanat pussitetaan pesua varten käyttäen suojakäsineitä ja suojaesiliinaa. Patjansuojus pyyhitään tai vaihdetaan ja patja imuroidaan
- Lapsen kanssa tekemisissä olleita työntekijöitä tiedotetaan todetusta syyhytapauksesta
- Kun kyseessä on yksittäinen tartunta, se tulee hoitaa perhekohtaisesti. Yksittäisestä tartunnasta ei ole oikeutta kertoa koko ryhmälle, koska kyseessä on terveystieto.

Syyhyepidemia päiväkodissa

- Yksikössä katsotaan olevan epidemia, jos päiväkotiryhmässä todetaan syyhyn leviämistä eli **kaksi tai useampi** sairastuu samanaikaisesti/ajallisesti lähekkäin toisiaan
- Sairastuneet voivat olla hoidossa olevia lapsia tai yksikön työntekijöitä. Päiväkoti-epidemiassa on huomioitava, että tartunnan saaneiden lasten tulee olla eri perheistä
- Ryhmän lasten huoltajia tiedotetaan todetuista syyhytapauksista tartunnan saaneiden henkilöllisyyttä ilmaisematta
- Ryhmän lasten huoltajia ohjataan tarkistamaan lapsiensa ihot kotona
- Epidemiasta tulee ilmoittaa oma alueen hygieniahoitajalle tai infektioidentorjuntayksikköön sekä tarvittaessa neuvolaan. Infektioidentorjuntayksiköstä saa asiantuntija-apua epidemian hallintaan saamiseksi.

Altistuneet lapset ja työntekijät

Syyhyepidemiatilanteessa tulee huolehtia perheiden riittävästä tiedottamisesta. Epidemia-tilanteessa kaikki päiväkotiryhmän altistuneet lapset ja hoitajat hoidetaan. Koko päiväkotiryhmän hoitamiseen pyydetään kunnan tai kaupungin tartuntatautilääkärin tai infektiolääkärin kannanotto.

Yksikkö laatii tiedotteen ja ohjeen huoltajille altistuneiden yhtäaikaiseksi hoitamiseksi. Altistuneiden lähikontaktien lääkehoito toteutetaan kahdesti 7–14 vrk välein. Molemmilla kerroilla toteutetaan myös samanaikaisesti siivous. **Hoidon saman aikaisuus tulee sopia ja varmistaa.**

Työntekijöiden altistumisselvittelyihin otetaan mukaan työterveyshuolto. Työterveyshuollon kanssa neuvotellaan työntekijöiden resepteistä. Työnantajaa suositellaan miettimään jo ennakoivasti, kustantaako se työntekijän syyhylääkkeet työperäisessä altistumistilanteessa.

Päiväkodissa altistuneiden lasten ja työntekijöiden ei tarvitse olla pois hoidosta tai työstä lääkityksen takia, jos he ovat oireettomia. Oireettomien altistuneiden muut perheen jäsenet hoidetaan vain, jos perheenjäsen on oireinen. Perheiden oireiset jäsenet hoidetaan alueen terveyskeskuksessa, vanhempien omissa työterveyshuollon yksiköissä, yksityisissä palveluissa tai he tekevät omahoidon.

Toimenpiteet päiväkodin epidemiatilanteessa

Epidemiatilanteessa kiinnitetään huomiota perussiivouksen lisäksi tekstiilien huoltoon. Päiväkodissa toteutetaan yhtäaikainen vuodevaatteiden vaihto, tekstiilien imurointi ja muuta tarvikehuoltoa.

- Konepesu 60 ºC:ssa hävittää syyhypunkit
- Vaihtoehtoisesti vesipesua kestämättömien vaatteiden/jalkineiden/pehmolelujen ottaminen pois käytöstä ja sulkeminen tiiviisti pussiin viikoksi
- Tarvikkeet voidaan laittaa myös pakastimeen tai talvella ulos pakkaseen (-20 C) yhdeksi vuorokaudeksi

Päiväkoti määrittelee itse, kuka huolehtii näistä lisätoimista. Nämä toimet uusitaan molempien lääkehoitokertojen jälkeen.

- Syyhysiivousta tehdessä, pussittaessa vaatteita ja käsitellessä käytettyjä vuodevaatteita käytetään suojakäsineitä ja suojaesiliinaa
- Kädet pestään vedellä ja saippualla aina sen jälkeen, kun on käsitelty syyhyisiä tekstiilejä
- Käsiteltäessä vaatteita, pehmoja tai lakanoita, vältetään turhaa pöllyttelyä ja kantamista kehoa vasten

- Patjat, sohvat, kangaspäällystetyt tuolit, matot ja lattiapinnat imuroidaan. Huonekalujen kovat pinnat voidaan pyyhkiä nihkeällä yleispuhdistusaineeseen kostutetulla mikrokuituliinalla. Laita siivousliina 60ºC pesuun käytön jälkeen

- Lakanat ja kankaiset patjansuojukset tulee vaihtaa ja sängyt pyyhkiä ennen kuin hoidetut lapset käyttävät sänkyjä. Patjansuojukset pyyhitään, ja patjat imuroidaan
- Peitot ja tyynyt vaihdetaan puhtaisiin ja käytetyt joko pesetetään tai laitetaan tiiviisti suljettuun muovipussiin pois käytöstä viikoksi
- Yhteiskäytössä olevat pehmolelut, peitot, tyynyt, istuinpehmusteet ym. voi pussittaa ja laittaa pois käytöstä viikoksi tai pesettää mahdollisuuksien mukaan
- Kovapintaiset lelut yms. pyyhitään yleispuhdistusaineeseen kostutetulla mikrokuituliinalla. Liina laitetaan 60º C konepesuun käytön jälkeen
- Lasten vaatteet ja lelut pussitetaan ja viedään kotiin huollettavaksi
- Roolivaatteet voidaan laittaa pesuun tai pussiin ja käytöstä pois viikoksi
- Yhteislelut tauolle viikoksi
- Jumppamatot pyyhitään mikrokuituliinalla
- Huomioi siivouksessa myös kaikki muut tekstiilipinnat, joihin on oltu kosketuksissa, esimerkiksi lastenvaunut ja yhteiset harrastusvälineet
- Syyhytartunnan saanut lapsi saa hoidon jälkeen tuoda päiväkotiin palatessaan mukanaan pehmolelun, jotka on huollettu asianmukaisesti (pesty/pakastettu)

- Yleissiivous tehdään normaalin käytännön mukaisesti materiaaleille soveltuvalla yleispuhdistusaineella
- Imuroinnin jälkeen vaihdetaan imuriin uusi pölypussi tai tyhjennetään pussittoman imurin säiliö sekä laitetaan kosketuspintojen pyyhinnässä käytetty liina roskiin tai pestään 60º C konepesussa.

Epidemiatilanteessa työntekijöitä suositellaan vaihtamaan puhtaat vaatteet, joko työpaikalla kotiin lähtiessä tai kotiin saapuessa, jotta syyhy ei kulkeutuisi kotiin. Kynnet pidetään lyhyinä ja puhtaina, että syyhypunkkien ja niiden munien leviämisen riski raapimisen seurauksena pienenee. Kädet pestään usein saippualla ja vedellä

Lisätietoa kotona tehtävästä siivouksesta: Toimintaohje koteihin syyhyn häätämiseksi